

Min Barndom i Gug

Beatrice Vibe



Lokalhistorisk Arkiv
For
Gug – Sdr. Tranders

Årbog
2004

Lokallhistorisk Forening for Gug – Sdr. Tranders

Årbog 2003

På Sdr. Trandersvej midtvejs mellem Gug og Sdr. Tranders kan man se en rød bygning med gavlen ud mod vejen. Det er hvad der er tilbage af gården "Vester Kildal". Gården ejedes af Hjalmar og Petra Bang Christensen. Hjalmar og Petra fik 4 børn Beatrice, Preben, Erik og Børge.

På opfordring fra bestyrelsen i Lokallhistorisk Forening for Gug – Sdr. Tranders har Beatrice, som nu hedder Vibe til efternavn, nedskrevet sine erindringer fra barndommen. Det er blevet til året bog fra foreningen, og vi håber, at medlemmerne vil få glæde af læsningen af historien om vores nære fortid.

Bestyrelsen

Min Barndom i Gug

af

Beatrice Vibe

Redaktion og layout

Poul Andersen

Udgivet af Lokahistorisk Arkiv
for
Gug- Sdr. Tranders

2004

Min barndom i Gug

- af Beatrice Vibe, Østermarksvej 39, 9400 Nørresundby

Den tid, jeg her omtaler, er fra dengang Gug var en forstad til Aalborg med ca.100 indbyggere og mit hjem lå i Betteby, en forstad til Gug, bestående af et par husmandsbrug og et par gårde. På højresiden af landevejen mod Sønder Tranders lå Holger Jensens gård, Kildalsgaarden, derefter kom på venstre siden af vejen mit hjem, Vester Kildal, et husmandssted, med mine forældre Hjalmar og Petra Bang Christensen.



Bryllupsbillede af Petra og Hjalmer 11.12.1927

Lige ved siden af os lå endnu et husmandssted, nemlig Emil og Dagmar Hougaard Pedersens hjem. Overfor på modsatte siden af vejen lå en gård tilhørende Rudolf og Sørine Nielsen. Her omkring udfoldede livet sig i det samfund, som ikke på

landkortet, men på vore postadresser betegnedes som "Betteby". Jeg er dog usikker på, om Kildalsgaarden egentlig blev regnet med til Betteby, jeg tror det ikke, men vi børn kendte dog og legede med hinanden for eksempel om vinteren, når det var slødetid og sommeraftener, når vi spillede fodbold på en græsmark neden for Kildalsgaarden.

Det er længe siden, kan det forekomme. Det var dengang, da vejen videre mod Sønder Tranders snoede sig med en slugt i terrænet og med lidt skovbevoksning på begge sider af vejen, før man passerede Lars Kjærs gård og den lille skov der omkring. Det var før kalkværker og andet blegede idyllen.

Det var dengang, da Mejlbakken lå nord for vores hus lige op imod en skovbeplantning. Jorden med Mejlbakken tilhørte vores nabo Emil Hougaard Pedersen. Hans ældste datter Krista og jeg legede i vor tidligste barndom ofte på og omkring Mejlbakken. Utallige er de buketter vi plukkede der om foråret. Der er især 2 blomster, jeg husker, nemlig gul hulkravet kodriver og blå nikkende kobjælde.

Hver gang jeg siden i livet har mødt dem, er tankerne altid gået tilbage til Betteby – til Mejlbakken og til sommer. Nu er jordene for længst solgt fra. Af mit hjem er der kun tilbage - en halv nu rødkalket ladebygning ud til vejen, som har fået lov at blive stående, samt et par smukke Birketræer. Resten af jorden fra mit hjem og fra nabo husmandsstedet er bebygget med Parcelhuse, ligesom den smukke - nu for længst nedrevne gård - Nielsmindes jorder er det. Her ligger bandt andre gaderne Kronosvej og Poseidonvej.

Jeg er som før omtalt født i Betteby - og hvor langt min hukommelse går tilbage, kan jeg af

og til være i tvivl om, og navnlig kan andre være i tvivl om det og sige, at så tidlige erindringer kan ingen have. Jeg mener selv, at jeg husker meget fra omkring 2-3 års alderen. I hvert fald kan jeg tydeligt mindes, at jeg var lige netop så høj, at min næsetip nåede til køkkenbordskanten. Jeg kan huske, at jeg kunne se ind over køkkenbordet - og at jeg tænkte: Åh, hvor jeg altså glæder mig til at blive stor - det var, som om jeg anede et helt univers af muligheder og oplevelser, når der blot blev lagt nogle centimeter til min vækst.

Opvækst på landet

Jeg og mine 3 mindre brødre, Preben, Erik og Børge, er vokset op i en storfamilie. Min bedstemor og bedstefar på min fars side, Bertha Thomine Bang (kaldet Mine) og Morten Christensen, var på aftægt og havde en af de 3 ½ små stuer i hjemmet.



Aftægtsfolkene; Mine og Morten Bang Christensen

Min faster, Othilia Christensen, der var invalid med knude på ryggen, efter at hun som 19-årig havde forloftet sig på en forkludt hø under læsning fra mark til høstvogn, boede også i huset hos os. Hun og jeg delte den halve stue. Jeg var derfor meget knyttet til min faster, der også tog sig kærligt af mig, næsten som om jeg var hendes eget barn. Men jeg var min mors og fars ældste. Godt 1½ år efter min fødsel fik jeg en bror, Preben. Han var til gengæld altid i hælene på mine forældre, forstået på den måde, at han delte soveværelse med dem og derfor var i tættere

kontakt med mor og far end jeg, der altid fulgtes med faster. Henholdsvis 12 og 16 år senere fik jeg endnu 2 brødre, nemlig Erik og Børge.



Faster Othilia (Tille)

Når jeg fortæller dette til en begyndelse, kan det måske forklare, hvorfor mine brødre og jeg tilsyneladende har oplevet vores barndom meget forskellig. I hvert fald siger Preben, at han ikke sådan genkender det, som jeg især husker. Det undrer mig noget, for vi var jo da i samme hus, i samme stuer og begge sammen med vore forældre. Men det har siden fået mig til at tænke over, at hvert eneste menneske sikkert oplever

tingene omkring sig meget individuelt, præget af forskellige mennesker, af holdninger og af opvækst. Er det derfor, at historieskriverne over tid ofte er særdeles uenige om de samme hændelser?



Julen 1943: Preben, Beatrice og Erik.

Min bror Erik er født handicappet. Jordmoderen var tilkaldt, men mente ikke, at mor skulle føde lige nu og tog derfor tilbage til Aalborg en sen aften i mørkelægningstiden under krigen. Mor fødte Erik, før jordmoderen var nået tilbage til Aalborg og lå nu uden hjælp til sig selv og Erik. Det tog en rum tid at få rekvireret jordmoderen igen. Der var en kilometer til nærmeste telefon, som var på centralen i Gug.

Min yngste bror Børge var kun knap 2 år, da jeg rejste hjemmefra. Vi havde derfor ikke så megen "barndom" sammen, men vort søskendeforhold har ikke lidt skade af det. Vi fire søskende har altid haft megen og god kontakt imellem os.

Leveforhold

I mit barndomshjem var der ikke indlagt vand og lys. Vi fik først elektricitet i huset, da jeg var 6 år. Vand hentede vi op fra en dyb brønd i gården. Der var opbygget et lille hus over brønden, og heri var monteret en tromle, så vi ved hjælp af et håndsving og et reb med en spand i kunne køre vandet op. Brønden var dyb, vandet var kildeklart, koldt og friskt.

Vi bar drikkevand ind i huset i en stor spand. Der skulle daglig hives meget vand op, for dyrene skulle jo også have noget at drikke, mælkespandene skulle hver dag skures og skylles og der skulle bruges vand i vaskehuset, hvor gruekedlen stod. Kogevasken foregik i gruekedlen og alt andet

tøj blev vasket i varmt vand og gnubbet på vaskebræt. Det var først i 1951, da jeg for længst var flyttet hjemmefra, at vi fik vand indlagt. Men smagen af det kolde, hvidligt klare, kalkholdige vand fra brønden glemmer jeg aldrig. Den smag fås ikke mere!

En pudsigt tildragelse fra dengang var, da en af gårdens katte var faldet helt ned i brønden, dog uden at ende i vandet dernede. Katten sad på en lille afsats nede lige før vandspejlet. Og det var heldigt for den (og for os). Far vidste ikke andet råd end at tilkalde Falcks Redningskorps. Der kom en bil med mandskab og stige, og de flinke redere firede sig ned og bragte katten sikkert op, og det er ganske vist, for historien kom i Aalborg Amtstidende.

I huset var der selvsagt ikke toilet og bad. Når naturen skulle gå sin gang, gik vi ud bag ved køerne i kostalden, og jeg husker da ind imellem, at en rotte kunne pile lige forbi os i den situation. Senere blev der bygget et såkaldt lokum i nærheden af hønsehuset. Alle familiemedlemmer måtte vaske sig i køkkenet. En gang ugentlig kom vi børn i bad i en balje på køkkengulvet.

Mor var meget pertentlig med hensyn til renlighed både i hjemmet og med vores personlige hygiejne. Det kunne godt forekomme bedstemor at være for meget af det gode. Jeg husker engang, jeg skulle på ferie i Aalborg hos moster Rosa, at bedste vrippent sagde til mor, da hun overværede at jeg kom i bad og fik vasket hår: "Man skulle den u... l.... tro, at hun skulle til Kongens Taffel!"

Familielivet

Noget af det første, jeg husker meget tydeligt, er vintermorgenerne hjemme. Mor, Far og faster var altid tidligt oppe og ude at fodre dyrene og malke. Preben og jeg må også have været tidligt vågne, for vi blev placeret i hver sin lukkede kurvestol, stablet op med puder og dyner foran køkkenbordet, hvor vi sad og

legede med den træknap, der holdt køkkenlågen lukket. Udenfor var der bragende sort - og op til jul skete der det, at nissen gned på køkkenruden og med en gammel stemme spurgte os, om vi var søde børn, og hvad vi ønskede os til jul. Det var højdepunktet af lykke i vores univers. Det var faste, der fornøjede os på den måde. Vi troede virkelig på nissen. Vi voksede op i et lidt gammeldags hjem med meget gamle bedsteforældre.

Min far var den yngste af 11 børn - og derfor selv opdraget af forholdsvis gamle forældre. Bedstemor fortalte om vinteren i mørkningstimen i skæret fra kakkelovnsilden ofte selvopfundne eventyr om nisser og trolde, der boede ovenfor vores ejendom i Mejlbakken op mod skoven.

Jeg troede på nissen til jeg var 9 år! Min illusion brast en dag i et frikvarter i Gug Skole, da jeg hørte Oda sige, at hun havde luret, hvad hun skulle have i julegave. Hun havde set gaverne gemt i en kommodeskuffe! Jeg var chokeret og ked af det, men også lidt flov over min utilgivelige godtroenhed. Men det fik Oda aldrig at vide. Jeg tav.

Livet på landet

I hjemmet skulle vi børn tidligt hjælpe til. Vi skulle feje og luge stenbroen i gården, vi skulle skuffe og rive haven om huset og om sommeren skulle vi med i marken for at udtynde og luge roerne. Det foregik kravlende på knæ og med håndkraft. Jeg tjente 5 øre pr. roerække. I efterårsferien, som dengang hed kartoffelferien, var vi børn med i marken for at tage kartoflerne op. Det foregik også kravlende på jorden med håndhakke, som vi brugte til at løsne toppen med, før vi kunne endevende muldjorden og samle kartoflerne op i kurve. Kartoflerne blev senere lagt i en kule, der blev dækket, så frosten ikke kunne ødelægge dem om vinteren.



Familie billede: Bagest: Hjalmar og Petra; midten: Othilia, Mine og Morten; forrest: Beatrice og Preben

Men også i høsttiden skulle vi hjælpe. Når der skulle køres hø ind på høløftet, skulle vi børn stå deroppe og træde i høet, for at der kunne være plads til så meget som muligt. Det var en slem tørt og ikke noget vi børn brød os om. Men det allerværste var, når kornet skulle tærskes efter høsten. Tærskværket stod inde i laden, hvor negene skulle lægges i og halmen tages fra. Der var både støv og hæs lig larm fra maskinen. Nutidens arbejdstilsyn ville have forbudt fremgangsmåden. Selvfølgelig var det far, der styrede arbejdsgangen.

Jeg husker også tydeligt, når jeg skulle trække slibestenen om sommeren. Det foregik ude i gården ved hestestalden, og far sleb både høle og knive til slåmaskinen på den. Jeg skulle dreje svinget rundt og rundt, mens han trykkede leen hårdt mod stenen. Det krævede mange kræfter, og jeg syntes aldrig slibningen fik ende. Så var det helt anderledes rart at hjælpe mor med rengøring og bagning inde i huset.

Fritid og ferie

Jeg mindes ikke, at mine forældre har holdt ferie nogensinde. Der var jo dyrene, der skulle passes. Der blev arbejdet fra tidlig morgen til sen aften om sommeren, men om vinteren, når jorden ikke skulle dyrkes, kunne alle slappe mere af og tage den med ro bortset fra, at

dyrene jo skulle fodres og køerne malkes et par gange om dagen alle ugens 7 dage.

Økonomi

Min far og mor var som sagt landmænd, men drev også lidt gartneri. De gik begge i marken og var fælles om pasning af bedriften i det hele taget. Min mor havde dog naturligvis god hjælp af min bedstemor og faster, mens de levede og boede i huset. Min bedstefar døde, da jeg var 6 år, min faster, da jeg var 16 år og min bedstemor først, da jeg var 19 år. Bedstemor blev 91 år. Til sin 90 års fødselsdag fik hun gratulationsbesøg af familiens læge og apoteket i Vejgaard sendte blomsterhilsen i samme anledning. Bedste havde gennem alle årene været kunde påt. Hun købte hovedpinepulvere og var som sådan altså en kendt person der.



Vester Kildal

Vi var hverken rige eller fattige. Der var ikke mange rede penge mellem hænderne på os. Men markens afgrøder og dyrene gav os føden og det daglige udbytte. Jeg kan ind imellem huske, at der var lidt trange kår. Det var mest, når der var en gris eller en ko, der døde, eller hvis afgrødehøsten slog fejl. Der var ikke mange penge til tøj, men mor var dygtig til at sy og til at sy gammelt tøj om til vi børn. Under krigen fik vi uld fra fårene på en stor gård, og bedste fandt da sin spinderok frem, kartede og spandt uldgarn, som hun behandlede og senere strikkede trøjer og strømper af til os alle sammen.

I en årrække havde far en ekstra tjans med at køre mælk til mejeriet i Sønder Tranders. Det foregik med hestevogn, hvor han meget tidligt om morgenen kørte fra sted til sted og samlede mejerispandene op. De var i forvejen stillet ud til vejen. Senere blev skummemælken og kærnemælken fra mejeriet kørt tilbage og stillet de samme steder. Denne mælk blev blandt andet brugt til dyrene. Især en tidlig sommermorgen kunne man høre far synge i vilden sky fra hestevognen: ”Morgenstund har guld i mund”.

Vinterdage

Vinteren står stærkt i min erindring. Jeg har nævnt julen, som i barneårene udover spændingen omkring nisser og højtiden som sådan, også medførte alle forberedelserne derhjemme. Forberedelser, som vi børn naturligt var med i. Rengøring, bading, slagtning af gris og fjerkræ.



Laden som er det eneste der er tilbage af Vester Kildal

Apropos slagtning af gris så husker jeg, hvordan slagter-Holger, (Holger Lassen), der boede en lille kilometer længere ned ad vejen mod Sønder Tranders, kom til vores hjem ind i december - og hvor bange jeg var for at høre grisen skribe, når den blev stukket. Men det var der råd for. Jeg kravlede altid ind i et køkkenskab under køkkenbordet og holdt mig for ørerne, så længe det stod på, hvorefter jeg med begejstring kom ud og fra sidelinien betragtede resten af arbejdet med skoldning af

gris, rensning af tarme, tilberedning af blodpølse og meget mere. At jeg husker mit ophold inde i køkkenskabet, bekræfter mig i, at jeg ikke kan have været ret gammel, når jeg kunne skjule mig der.

En særlig vinter, nemlig januar måned i 1937 vil jeg aldrig kunne glemme. I den måned i det år var alting anderledes. Min bedstefar Morten Christensen, som i øvrigt foruden at være landmand også var slagter af profession i sine unge dage og i daglig tale kaldtes "Slajter-Måten", havde en kort tid været syg og sengeliggende. Vi børn kunne naturligvis mærke, at noget underligt - noget nyt og ukendt var kommet ind i huset derhjemme. Bedstefar var døende. Det var mit første møde med den side af tilværelsen. Min faster var synsk og kunne læse i kort. En dag under bedstefars sygdom fortalte hun, at hun om aftenen, da hun åbnede døren til laden i et syn havde set bedstefar stå lænet op af tærskværket med sin ene hånd i lommen, skønt han jo lå døende i sin seng inde i huset.

Et par dage efter sov han stille ind og skulle begravnes. Jeg husker, at Holger Jensen fra Kildalsgaarden, da han havde hørt om dødsfaldet, kom og bankede på vor køkkendør. Han havde en salmebog i hånden, slået op på en bestemt salme og indledte samtalen sådan: "Jeg synes, at I til Mortens begravelse skal synge denne her salme, den vil passe godt til ham: "Jeg haver været ung og rank, nu er jeg gammel vorden". Og det var rigtigt, både min bedstefar og bedstemor var - trods et langt livs slid - ranke mennesker til det sidste.



Morten Christensen med sin hest hos smeden

Men vinteren var umådelig hård og streng. Sneen lå højt ud over markerne, og vejene var ufremkommelige. Bedstefar blev lagt i kiste og stillet hjemme i den pæne stue, den hvor der altid var iskoldt, fordi den kun blev brugt ved store familiesammenkomster eller ved mange nabofremmede, og derfor først blev opvarmet umiddelbart før disse sammenkomster. Min faster Othilia (Tilla), som vi kaldte hende, var meget religiøs og gik meget i kirke, hvilket jeg dermed også gjorde. Hun tog mig med hver søndag helt fra 2-3 års alderen ind i Sankt Markus Kirke i Aalborg.. Da bedstefar var lagt i kiste tog hun hver dag min bror og mig ved hånden, og vi gik sammen ind i den pæne stue, hvor afdøde bedstefar lå i sin kiste uden låg på. Vi skulle hilse på bedstefar og med bagsiden af vores hånd skulle vi berøre hans iskolde kind.

Jeg var på det tidspunkt godt 6 år og Preben knapt 5 år. Bedstefar lå hjemme i stuen i 11 dage, før han på en hesteforspændt kane kunne transporteres til Sønder Tranders Kirke og endelig blive begravet. Vi sang salmen, som naboen havde foreslået det.

Jeg har ofte tænkt på hændelsen siden og er taknemmelig for, at jeg tidligt blev om ikke fortrolig med døden, så dog oplevede det fredfyldte, som også kan være forbundet med et dødsfald, og jeg ser stadig både min levende, men også min døde bedstefar for mig. Hans blege ansigt i kisten glemmer jeg aldrig.

Faster Tilla kunne også lægge en "stjerne" og læse i kortene. Langt senere, da jeg var 16 år, sad vi en dag oppe på et værelse på loftet, som nu var indrettet til os. Tilla lagde kortene rundt på bordet og sagde til mig, at hun kunne se, at der ville komme et dødsfald i familien. Det var lidt dystert for mig at høre. Et halvt år efter døde faster selv efter én dags indlæggelse med lungebetændelse. Man gav hende penicillin. Dette middel var helt nyt og faster viste sig ikke at kunne tåle det.

Vinteren bød også på glæder. Slædefart blandt andet og den særlige oplevelse at overvære, hvordan vejene blev ryddet for sne på den tid. Far var i en årrække snefoged. Det var vist det, man kalder borgerligt ombud. Snefogeden skulle hverve snekastere, og gårdene rundt om var forpligtet ved lov til at stille mandskab til rådighed. Antallet af snekastere fra den enkelte gård afhang af, hvor stor gården var. Men det foregik i hvert fald med skovl. Sneen blev skåret ud i store blokke og anbragt langs siderne af vejen. Et barn oplevede snedyngerne langs vejsiderne som høje som huse, men det skal man ikke fortælle sine børnebørn. Så trækker de på smilebåndet og tænker - hun er vist ved at være lidt gammel. Det børn og unge af i dag glemmer er, at der dengang ikke fandtes kommunale og amtskommunale sneplove og lastbiler til at køre sneen væk, så snart der var ryddet. Dengang fik sneen lov til at ligge langs vejene, indtil den smeltede. Men når det er sagt, så er der nu heller ikke så meget vinter i disse år, som der var i gamle dage, vel?

Der var også en vinter, hvor vores besætning hjemme fik mund- og klovsyge. Dengang begrænsede foranstaltningerne sig til et kridtkryds på ladeporten ude ved vejen. Så vidste posten og naboerne og andre, at her var mund- og klovsyge, her måtte man ikke gå ind. Børnene måtte heller ikke gå i skole. Netop i de dage havde vi i Gug skole julesalmevers for - fra nr. 122 i daværende salmebog: "Det kimer nu til julefest." Jeg tænker tit på, at det med salmevers nu alligevel var nyttig lærdom, som man husker livet ud. Mund- og klovsygen var skyld i, at jeg kun kan de 7 første vers udenad af den salme. Dertil var vi kommet, da jeg måtte indstille skolegangen for en tid.

Spøg og spas i jule- og nytårstid

Vintertid var for alvor mørketid på landet. Ingen gadebelysning og ikke mange naboehuse og slet ingen havebelysning eller selvtændende installationer dengang.

Som jeg allerede har fortalt, var juleforberedelserne i gang længe før 24. december. Men selve juledagene var hyggelige og havde traditioner. For eksempel var det skik og brug, at far lavede sjov med bedstemor 1. juledag om aftenen. Det var en gammel skik, at man denne aften skulle passe ekstra godt på sin kaffekande, så at en eller anden spøgefugl, nabo eller lignende ikke kom og fjernede og gemte den. Far gjorde derfor et stort nummer ud af at sørge for sammen med bedstemor at låse tidligt om aftenen og sikre sig at kanden var på plads på komfuret, så at hun ikke skulle gå glip af sin elskede kaffetår. Når familien så var samlet inde omkring spisebordet i aftægtsstuen, listede far sig altid til alligevel at gemme kanden, som om nogen udefra på mystisk vis havde været på spil.

Nytårsløjerne var kulminationen ovenpå december og jul, og netop denne skik havde stor underholdningsværdi for vi børn. Vi lavede løjer og gemte naboens trillebør eller, hvad vi kunne finde. Vor genbo, Rudolf Nielsen, hjalp gerne vi børn med løjerne. Han havde en karl, der altid sørgede for at låse alt inde, så ingen skulle laver løjer med ham og hans remedier. Men Rudolf - Rulle - som vi kaldte ham, elskede børn. Han og Sørine - Rinne - havde ikke nogen selv, men forstod godt, hvad der kunne mere børn. Han hviskede til Preben og mig: "Kom I bare i aften, jeg skal nok hjælpe jer med at få trillebøren ud, så I kan gemme den". En anden gang måtte nabobørnene Kirsten og Jørgen Jensen stå ret hos os nytårsdag og med tårer i øjnene sige undskyld. Deres far, Holger Jensen, kom med dem. De havde flyttet en vogn hjemme hos far nytårsaften, og gårdejeren ville ikke have, at naboen (husmanden) skulle udsættes for det. Jeg husker, at far havde så ondt af ungerne. Han havde ikke noget imod løjerne.

En nytårsaften, da vi som altid var samlet inde i bedstes stue omkring det store spisebord, hørte vi pludselig en forfærdelig støj udenfor. Far gik ud for at lukke yderdøren op. Udenfor

stod Carl Mogens og hans far lærer Theter, hver med 2 grydelåg, som de havde medbragt for at slå mod hinanden og dermed støje eftertrykkeligt. De blev naturligvis inviteret indenfor i varmen og bedt om at lægge overtøjet. De havde ikke været der ret længe, før Theter spurgte, om han måtte tage sine bukser af, "for der er frygteligt varmt herinde", sagde han. Vi var noget overraskede, men han tog bukserne af og havde til alt held, viste det sig, endnu et par indenunder. Seancen gentog sig flere gange, jeg kan ikke huske, hvor mange par havde iført sig, men han havde åbenbart selv styr på antallet, for underbukserne fik vi ikke at se. Det var i sig selv en vovet forestilling. Ganske vist var mor og far personlige venner med Theter's, men de sagde dog "De" til hinanden - når vi børn hørte på! Det siger meget om den tids kultur og fornøjelser på landet.

Hverdagslivet

Kosten dengang var meget forskellig fra nutidens fastfood og mere udenlandsk inspirerede retter.

Sødmælk, direkte hældt på fade fra malkespenden og sat til nedkøling i viktualiekælderen inde i huset, byggrynsgrød med smør og kanel var hverdagskost. Til middag spiste vi mange gange ugentlig stegt saltet spæk og kogte kartofler med pil på. Pillen eller skrællen fjernede hver enkelt ved spisebordet. Hertil var hvid mælkesovs med persille obligatorisk. Høsekøds- og oksekødssuppe, grønkålssuppe, hvidkålssuppe og gule ærter var også på menuen, alt efter årstiderne og vejrliget. En gang om ugen kom en fiskemand rundt til huse og gårde med frisk fisk på ladet af en hestetrukket fladvogn. Når vi nogle gange om året slagtede gris, fik vi medisterpølse, stegte gode ben og steg, så længe kødet kunne holde sig friskt efter slagtingen. Køleskab og fryser var jo et ukendt fænomen. Men mor og med hende datidens husmødre forstod at henkøge fersk kød, så det blev langtidsholdbar. Grisens flæsk som kaldtes spæk, som dengang på en

god gris kunne være op til 10 cm tyk, var uden striber – men rent fedt. Det blev nedsaltet i et stort kar i kælderen, og kunne holde sig frisk meget længe. Der kom dog ind imellem en slagtevogn rundt til os med friske slagtervarer, og bageren fra Gug, Viktor Jensen, kom senere hen i sin bil til døren en gang om ugen. Vores største fornøjelse var at få lov til at få en smørkage. Og mærkeligt nok har jeg aldrig siden smagt så gode smørkager!

Søndage i min barndom var specielle. Vi var mange i husholdningen til daglig, men om søndagen kom ofte nogle af mine forældres søskende med børn på uanmeldt besøg. Det var lidt af en selvfølge, at huset var gæstfrit og at døren aldrig var lukket. Min fars barndomshjem blev ved at være samlingsstedet for familien. Så måtte mor til kødgryderne. Jeg har overværet mange gange, hvordan mor simpelthen fangede en hanekylling eller to i hønsegården (hønekyllingerne skulle vokse til og lægge æg til husholdningen og til salg i brugsen), holdt kyllingen ved benene og knaldede dens hoved hårdt imod huggeblokken for at bedøve den, hvorefter hun i et hug med øksen kappede hovedet af den. Hun holdt den lidt ud fra sig, for at blodet kunne løbe fra – og lagde hun den fra sig, kunne den ofte – uden hoved - flakse et par skridt væk fra blokken.

Så blev der skoldet, plukket og fjernet indvolde før kyllingerne var klar til den sorte stegegryde på brændekomfuret. I dag vil en husmørs største problem i den situation være at få den frosne grydeklare kylling fra dybfryseren optøet.

Hvis gæsterne først kom til kaffetid – blev der altid tryllet en kæmpe flæskeæggekage frem på aftensbordet.

Desserterne var gerne budding eller citronfromage – til daglig ofte varm mælk og tvebakker eller kærnemælkskoldskål med revet sukret rugbrød til. Men mortensaften, jule- og nytårsaften var desserten i mit hjem altid "Bondepige med slør! Det var revet

rugbrød, ristet i smør og sukker og med flødeskum ovenpå.

Om tirsdagen kom "Brugs-Jens" Jens Jensen, senere sognerådsformand i Sønder Tranders Kommune, i sin lastbil og skrev op i brugsbogen, kontrabogen kaldtes den, hvilke varer mor skulle bruge i løbet af ugen. Han fik så en kurvfuld æg fra vores høns med tilbage, som han kunne sælge i butikken. De udgjorde således en del af betalingen for de varer, vi købte. Om torsdagen kom Brugs-Jens tilbage med den bestilte kasse varer, men i et hjørne af kassen var der altid en pose bolcher (brystsukker) til vi børn. Den kostede ikke noget.

Landsbyens kulturliv

Der var ingen aktivitetscentre dengang, men der var skolen, og skolestuen var stedet, hvor f. eks. børnenes juletræ løb af stablen. Den store sorte tavle var i en sådan anledning altid tegnet fuld af nisser, sne, juletræer og alskens løjer. Tegningerne var med farvet kridt. Så vidt jeg husker, var tegningerne udført enten af lærer Theter eller af litograf Nielsen. De to deltes vist lidt om opgaven. Men juletræsfesterne var fornøjelige. Jeg fik dog engang alle tiders blodunderløbne øje af at støde sammen med en dreng i legen, en dreng, som jeg ikke kan huske navnet på, men jeg kan huske, at jeg havde en lyserød blomstret kjole på. Jeg kan se ham for mig og ved, hvor han boede. Jeg måtte opholde mig flere dage inden døre, for mit øje var helt lukket og hævet. Det var det år, Engkildegården i Visse nedbrændte. Jeg sad i dagene efter i bedstes stue og kunne enøjlet følge begivenheden fra vinduet.

Men også ungdomsskolen og Gug Sangforening havde til huse i skolestuen. I Ungdomsskolens "underholdning" deltog på skift sognepræst William Larsen og kapellanen, som jeg ikke husker navnet på. Kapellanen var den morsomste, han var ung og en hel skuespiller. Når han for eksempel læste op om en sørejse til Bornholm, kunne

man på egen krop mærke den søsyge, historien beskrev. Så livagtig var beretningen. Og vi unge flokkedes om ungdomsskolen.

Sangforeningen var et kapitel for sig. Utallige er de gode timer, disse øveaftener vinteren igennem bød på for landsbyens borgere. Som halvvoksen kom jeg selv med i koret. Især husker jeg sangerfesterne på Gistrup kro. Her dystede Gug-sangkoret med Sønder Tranders-sangkoret på venskabelig, men også drilsk vis. Theter var jo kordirigent og repertoiret var meget seriøst. Det var fædrelandssange, det var Kornmodsglansen og I Østen stiger Solen op udlagt for 7 stemmer. I Sønder Tranders var lærer Sørensen kordirigent og mere dristig i sit valg. Han indøvede også sangene omkring befrielsen, f. eks.: "Der kommer en dag efter denne" for slet ikke at tale om: "Very, very welcome home, Mr. Swansson!" Det kunne nok begejstre vi unge.

Der blev også spillet amatørteater. Engang havde Theter selv skrevet et lille stykke, som nogle af sangerne skulle opføre ved den kommende sangerfest. Jeg husker fra en øveaften hjemme i mit hjem en episode og noget af temaet i løjerne. Sangerne var skoleelever og Theter læreren. På et tidspunkt spurgte læreren eleverne om, hvornår Christian den IV var født eller noget lignende. Ingen svarede. Endelig rækker Peter fingeren i vejret. Peter var Hassing Kjølby. "Ja - kan du svare på det lille Peter?", spurgte læreren. "Ja," sagde Peter med overbevisning i stemmen: "Det var i hvert fald før Mr. Swansson kom til Sønder Tranders." Under indøvningen i øvrigt blev samme Peter skubbet tilbage på sin stol af en utålmodig lærer - og det så kraftigt, at Peter, der var ved god huld, gik lige igennem vores spisestuestol, der var med et flettet sæde. Ak ja, al kunst har sin pris!

Jeg tror nok, at det netop var til en sangerfest, at Andreas Jensen ville gøre sig meget umage i basstemmen til: "Nu lakker det ad tiden småt, da jomfru vår vil komme ..." Nede i sangen møder man ordene: "Eja - hvor skøn

...”. Netop basserne skulle synge “eja” før resten af koret satte ind med fortsættelsen, og fra scenen midt i nummeret lød Andreas Jensens “eja” højt og tydeligt på et noget for tidligt tidspunkt til stor morskab for os alle.

Krigstid

Når jeg mindes årene fra 1940 -1948, hvor jeg flyttede til byen, er krigsårene nok dem, der står stærkest i min erindring.



Beatrice 2003

Jeg husker krigen tydeligt fra den 9. april om morgenen klokken 7. Jeg vågnede ved lyden af flyvere, satte mig op sengen og så, at himlen var sort af de tunge maskiner. Da blev jeg meget bange. Min barnlige reaktion var i første omgang at holde mig for ørene. Men jeg har opdaget, at også begivenhederne her opleves meget forskelligt af mine jævnaldrende, blandt andet af Preben - men også af min nu afdøde mand, Erland, som var fra Aalebæk ved Hals.

Begge havde helt andre oplevelser og var ikke så påvirkede af krigen. Jeg var bange gennem alle krigsårene, havde af og til mareridt om natten og drømte for eksempel, at Mussolini gik nede i slugten ved skoven hen mod Lars Kjærs gård. Min angst satte ind allerede, da

Polen blev invaderet i 1939, og jeg var direkte deprimeret, dengang den første rationering blev kundgjort, nemlig rationering af sukker.

Senere fik vi alle et mere afslappet forhold til rationering, om end det altid var vanskeligt at få mærkerne til at slå til i den daglige husholdning. Far var nogle år indvalgt i Sønder Tranders Sogneråd og som sådan var en af hans opgaver, husker jeg, at uddele petroleums- og brændselsmærker hjemmefra.

Allerede fra 10 års alderen i April 1941, kom jeg i skole på Klostermarksskolen i Aalborg. Her betød luftalarm altid afgang til beskyttelsesrum. Ind imellem luftalarmerne blev der på skolen holdt øvelser, hvor alle 400 børn hurtigt skulle stille op på 2 rækker udenfor klasseværelset og hastigt begive sig i kælderen. Jeg og andre børn måtte dengang på cykel eller med tog hjem fra skole, selv om der var uro i byen.

I sommertiden cyklede jeg naturligvis de 8 kilometer til skolen i Hasseris, men om vinteren rejste jeg med Hadsund-Peter fra Gug til Aalborg. Toget kørte ikke hurtigere, end vi børn kunne følge det ved at gå ved siden af det. Drivkraften i maskinen var tørv, og det var begrænset, hvor meget krudt, der var i dem. Der var mange skolebørn med toget, og den eneste plads til os var ofte ude mellem vognene på de 2 smalle plader der dækkede over sammenkoblingen.

Fra krigsårene husker jeg en hændelse, som det var i går. Vi sad i køkkenet ved aftenstide. Oppe over skoven så vi pludselig store farvestrålende kæmpeballoner svæve. Det var tyskernes spærreballoner, som havde revet sig løs fra skibe i havnen og nu sejlede ud over landskabet - for på et eller andet tidspunkt at ende på landjorden. Der var meget silkestof eller nylon - eller hvad det nu var, en sådan ballon var gjort af, og danskere valfartede til stederne for at sikre sig stof i den ellers så stoffattige tid. Men én af ballonerne var på løsrivelsesruten passeret henover Johanne og

Andreas Jensens (Hans Jørgens og Kirstens forældre) hus i Gug og havde revet skorstenen ned.

Da bombningerne begyndte over Aalborg evakueredes vore slægtninge i byen ud til os om natten. I lang tid kom der hver aften en halv snes mennesker til vores lille sted for at overnatte. Der var senge overalt. Jeg mindes tydeligt nætter, hvor jeg vågnede ved sirenernes uhyggelige lyd og kunne se lyskasterne søge krydsende hen over himmelrummet. Jeg var meget bange indtil afblæsningstonen lød.

Hjemme lyttede vi altid til middagskoncerterne i radioen fra Kilden i Aalborg. Når speakeren afbrød udsendelsen, vidste vi besked. Så var der fremmede flyvere over byen. En tirsdag var far og Preben taget til Aalborg. Preben skulle have nye sko. Da lød alarmerne igen og tyskernes skyts gik i gang efter de engelske maskiner, der denne dag fløj usædvanligt lavt over byen og blev nedskudt for øjnene af os. Jeg ser endnu for mig en maskine tage retning mod jorden med ild i vingen. Mor og jeg var angste. Preben og Far kom dog uskadt hjem - og Prebens nye sko blev aldrig kaldt andet end hans bombesko.

Vi unge piger i Gug spillede håndbold i Gug Boldklub. Det var håndbold på græs. Og vi var dygtige. Nogle af os kom på et udvalgt hold, blandt andet sammen med håndboldklubben STAR i Aalborg. Men det, jeg vil fremhæve her er, at vi nok nærmest var begyndelsen til Danmarks æra i kvindehåndbold. I hvert fald tænkte jeg altid, dengang Anja Andersen var på landsholdet og brillerede med sin baghåndsskud og andre finurligheder: "Det er da ikke noget at prale af, allerede i Gug Boldklub i fyrrerne var Margit Kjølby berømt for at sætte uventede mål ind ved at snurre rundt om sig selv og føre bolden om bag ryggen. Og målmanden - agentens Oda, (Oda Nielsen), hvem kunne komme forbi hende med bolden, når hun skrævende i føroverbøjet stilling frygtindgydende spyttede i nærerne!"

Befrielsen

Den 4. maj 1945 om aftenen havde der været træning i håndboldklubben. Efter træningen ved halvni- titiden samledes vi alle som så ofte hos bageren Viktor Jensen. Så blev der købt og fortæret en kage. Og vi unge hyggede os. Denne aften hørte vi nyheden hos bageren, at tyskerne havde overgivet sig. Jeg skyndte mig hjem for at fortælle det til mor og far. De var allerede gået i seng - men radioen blev tændt og den engelske kanal meddelte på tysk, at den og den general og de og de tropper blandt andet i Danmark "hat kapitulert". Jeg husker derimod ikke meget fra dagene omkring befrielsen, måske nåede begivenhederne der ikke helt ud på landet til os.

Normale tider igen

Som ganske unge i slutningen af krigen og lige efter krigen begyndte jeg og mine jævnaldrende at gå til bal! Bag købmand Engemann i Visse lå der et lille forsamlingshus. Her blev af og til holdt bal. Traktementet, der kunne købes der, var kaffe og lagkage med flødeskum. Musikken var plader spillet på grammofon.

Musikanlægget blev stillet op af radioforhandler Mortensens 2 voksne sønner. Denne familie boede i Gug ved siden af barber Krebs og fru Anna. Sønnerne samlede så byens unge til bal, for eksempel mødte de op hos far og spurgte, om jeg måtte komme med, de skulle nok sørge for, at jeg kom godt hjem, når ballet var forbi. Og sådan blev det. Man passede på hinanden.

I slutningen af 1946 kom jeg i kontorlære hos Th. Springborg, Nytorv, Aalborg. I 1948 flyttede jeg til et værelse i Aalborg. I læretiden tjente jeg kr.130 om måneden og fik som udlært en begyndelsesløn på kr. 300 om måneden. Det kunne man på den tid forsørge sig selv for.

I disse år, når jeg efter et besøg hjemme, skulle cykle tilbage til Aalborg om aftenen i

bælgmørke, var jeg ikke så kry. Der var bar vej fra Gug til Aalborg med ubebyggede marker til begge sider, kun med en række piletræer i venstre side af vejen. Jeg fik som regel en bakke æg med til Aalborg, når jeg havde været hjemme. Jeg var bange på cykelturen og sørgede altid for, at æggene og cykelpumpen lå øverst i cykelkurven, således at jeg i givet fald kunne gribe et æg og smadre i hovedet på en eventuel overfaldsmand og bagefter forsvare mig med pumpen. Det hjalp på angsten, men jeg fik da heldigvis aldrig brug for "våbnene".

Efterskrift

Når man sådan roder op i sine erindringer, kommer mange episoder til én i glimt. Den ene erindring trækker den næste med sig. Meget har fæstnet sig kraftigt i erindringen og meget er helt sikkert i glemmebogen.

Når jeg tænker på min barndom og ungdom i Gug er det med taknemlighed for opvæksten og med kærlighed til først og fremmest barndomshjemmet, storfamilien med tryghed og tæt kontakt til de mange familiemedlemmer. Jeg tænker også glad på egnen, som den lå dengang med slugt og skovbevoksning, men har - indrømmet - svært ved at forlige mig med tiden, hvor kalkværket gjorde indhug og forvandlede naturen derude til et mine- eller månelandskab.

Jeg husker de gode oplevelser omkring skolen med kakkelovn og "das" i gården, mindes smed Hansens hjørne, hvor ungdommen samledes, det hjørne, der nu er forvandlet til en rundkørsel, og ser for mig på det hyggelige hus overfor, hvor Sigfred og Mathilde Christensen boede med deres børn, Ditte (Edith), Kurt og Aase. Sigfred, der var murer, murede det hus op, som min mand og jeg lod bygge i Lindholm i 1954, og hvor jeg endnu bor. Jeg tænker på den blå(?) ishytte ud for købmand Berthelsen og på bagerens butik, hvor der var søgning efter de søde sager. Senere kom Gug forsamlingshus til, hvor

sammenkomster og familiefester løb af stablen.

Jeg husker også med glæde vi pigers syklub i Gug. Det var gemytligt, når Andreas Jensens Kirsten, Litograf Nielsens Aase, Hassing Kjølby Margit, Laurits Jensens Oda, Adolf Jensens Iris og jeg selv og sikkert flere mødtes til en ugentlig tøseaften.

Der er helt sikkert andre historier, som kunne fortælles. Men her slutter denne beretning. Dog vil jeg til sidst komme med nogle supplerende oplysninger om mine forældre og søskende:

Mine forældre flyttede fra husmandsstedet "Vester Kildal" i Betteby i 1961 til Sønder Trandersvej 110 i et hus, de selv lod bygge på en del af jorden fra deres ejendom. I 1976 måtte Mor og Far på grund af fars helbred, dårligt syn, svigtende bentøj og svagelighed i det hele taget, flytte til en beskyttet bolig i Lions Park, Lindholm. Her nåede de at holde guldbryllup i 1977, men i september 1978 døde far. Mor døde i juli 1987. Begge er begravet på Centralkirkegården, Erantisvej, Nørresundby.



Sdr. Trandersvej 110

Jeg er født den 26. juni 1930, bor i Lindholm, har to børn og fem børnebørn. Min mand, Erland Vibe, døde den 27. januar 2001.

Efter min kontoruddannelse havde jeg forskellige kontorpladser. Gennem de sidste

27 år af mit arbejdsliv ansat ved Aalborg Kommune (først i Sundby-Hvorup, siden i Nørresundby) i Social- og Sundhedsforvaltningen. Jeg har stadig kontor i Ældre- og Handicapforvaltningen, Danmarksgade 17 i Aalborg, idet jeg siden 1994 har været redaktør af Aalborg Kommunes Pensionistblad: DIT BLAD.

Min ældste lillebror, Preben, er født den 25. februar 1932. Han bor i Frederiksværk og har fire sønner, nemlig en søn af første ægteskab og tre i sit nuværende ægteskab. Han har to børnebørn. Han var i en årrække ansat som maskinarbejder på Frederiksværks Stålskibsværft. Derefter etablerede han sig med selvstændig erhvervsvirksomhed som anlægsgartner m.m. Jeg er jævnligt i kontakt med hele familien på Sjælland.

Den 16. august 1942 kom vor lillebror Erik til verden. Han blev spastiker ved fødslen og er lidt intellektuelt retarderet. Om ham og hans år kan skrives bøger - men det er en anden lang historie. Han har trods alt haft og har stadig et godt liv. Han har været gift gennem 16 år, men har været alene de senere år. Han bor i Aalborg. Jeg har daglig kontakt med ham, og vi har mange gode stunder sammen. Han har ingen børn.

Den 7. juli 1946 fik vi endnu en lillebror, Børge. Han er uddannet som radio- og tv-tekniker i Aalborg, men flyttede snart til Brabrand ved Århus. Han er ansat ved TDC,

Tele Danmark. Børge har tre børn, nemlig to af første ægteskab og et i sit nuværende ægteskab. Han er lige blevet farfar. Vi har stor kontakt med hinanden. Han spiller og laver musik og laver teater i nærmiljøet. Jeg skriver som bekendt tekster, både poesi og prosa. Vi har derfor mange fælles interesser.

Efterskrift

Tak til lokalhistorisk forening for Gug og Sønder Tranders for opfordringen til at skrive om en svunden tid og på den måde være med til at fastholde erindringer om, da Gug var et lille samfund, hvor alle kendte alle og kom hinanden ved. Det har været en stor fornøjelse for mig, og det er godt, at der findes ildsjæle, som påtager arbejdet med en sådan forening.

Jeg har med interesse læst, hvad blandt andre Carl Mogens Theter tidligere har berettet om, og naturligvis må nogle af vore erindringer være sammenfaldende, hvilket også er tilfældet. Men dette faktum bekræfter vel bare, at ingen af os husker helt forkert. Men når J.H. i Carl Mogens' beretning korrigerer "placeringen" af Lars Kjærs skov, som ganske rigtigt lå på venstresiden af vejen mod Sønder Tranders, så må jeg fortælle, at der også var en klat træer på højresiden af vejen, før vi kom til den lidt større skov. Denne miniskov tilhørte så vidt jeg erindrer også Lars Kjær. De træer var med til at gøre vejen og slugten meget idyllisk.

Lokallistorisk Arkiv Forbun - Sdr. Tranders

Årbeq 2004